

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/24296,Huta-im-Lenina-w-Krakowie.html>
2023-03-25, 01:59

Huta im. Lenina w Krakowie

Huta im. Lenina w Krakowie (od 2 X 2007 ArcerolMittal Poland SA Oddział w Krakowie), największa polska huta i największe przedsiębiorstwo przemysłowe w Polsce oraz jeden z większych zakładów hutniczych na świecie po II wojnie światowej. Posiadała zamknięty cykl produkcji, od wytopienia surówki wielkopiecowej do wykonania wyrobów walcowanych.

24 II 1949 rząd PRL zatwierdził lokalizację huty na terenie rolniczych wiosek Mogiła i Pleszów pod Krakowem. Gł. partnerem inwestycji został ZSRS. Inwestorem budowy kombinatu było Ministerstwo Przemysłu i Handlu PRL, a generalnym dostawcą Ministerstwo Czarnej Metalurgii ZSRS. Z ramienia MCM projekt kombinatu opracował Gimpromez (Gosudarstwiennyj Instytut Projektowania Metalurgicznych Zawodow) w Moskwie, inżynierem był Rosjanin, Chryzant Zybinz. Ze strony polskiej partnerem był Centralny Zarząd Przemysłu Hutniczego w Katowicach, w którym powstał Wydz. Odbudowy i Rozbudowy, nast. Biuro Projektowania Hutnictwa Biprohut w Katowicach (1946). Przy nim powołano Dział Projektowania Nowej Huty, od III 1949 działający samodzielnie jako Państwowe Przedsiębiorstwo Wyodrębnione Nowa Huta, kierowane przez Jana Aniołę. W I 1950 rząd PRL zatwierdził projekt kombinatu przygotowany przez Gipromez. 26 IV 1950 rozpoczęto budowę, od 1 VIII 1950 Generalnym Wykonawcą było Zjednoczenie Budownictwa Nowej Huty. 1950–1953 w Gipromezie sukcesywnie powstały projekty techniczne wydz. remontowych, produkcji pomocniczej oraz podstawowych wydz. huty, dopracowywane w kraju przez specjalnie w tym celu powołane we IX 1950 Biuro Projektów Nowej Huty, przekształcone w 1954 w Biuro Studiów i Projektów Biprostal w Krakowie. Kombinat wybudowano i rozbudowano w 3 etapach, w I. 1949–1956, 1959–1966 i 1967–1976. W 1970 powstał Zakład Profili Giętych w Bochni.

Przedsiębiorstwo (wraz z filią w Bochni) zajmowało powierzchnię 1407 ha. Wg stanu na 31 XII 1979 w kombinacie zatrudniano 38 674 osoby, co stanowiło najwyższy poziom zatrudnienia w historii huty (od tego momentu spadał on systematycznie). 7 550 osób należało do PZPR, 6 tys. do ZMS. W l. 70. zwiększył się udział polskich inżynierów i naukowców w kształtowaniu technologii produkcji. Kombinat ściśle współpracował z polskimi instytucjami naukowo-badawczymi: Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Instytutem Metalurgii Żelaza w Gliwicach, Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrze, Instytutem Odlewnictwa w Krakowie, Politechniką Krakowską.

19–26 VIII 1980 załoga HiL podjęła strajki na niektórych wydz., solidaryzując się ze strajkującymi stoczniovcami Wybrzeża. W końcu VIII komitety strajkowe na poszczególnych wydz. przekształciły się w komitety robotnicze. 3 i 6 IX 1980, w trakcie dwóch zebrań, 25 delegatów z 17 zakładów i wydz. kombinatu HiL powołało Komitet Robotniczy Hutników NSZZ Kombinatu Metalurgicznego HiL. Na czele KRH stanął zarząd w składzie: przew. Sylwester Młonek (pracownik Walcowni Zimnej Blach), wiceprzew. Jerzy Kuczera (Zakład Stalowniczy), Edward Petlic (Walcownia Zgniatacz), Stanisław Zawada (Walcownia Gorąca Taśm), Henryk Wartalski (Zakład Materiałów Ogniotrwałych) sekretarz Krzysztof Naruszewicz (Walcownia Zimna Blach), członkowie: Witold Bawolski (Zakład Mechaniczno-Odlewniczy), Kazimierz Kubowicz (Zakład Transportu Kolejowego), Andrzej Hudaszek (Walcownia Drobną i Drutu), Zdzisław Koziński (Walcownia Slabing). Rzecznikiem prasowym KRH został Mieczysław Gil. Od 8 IX 1980 przedstawicielem KRH w branżowym Zespole Porozumiewawczym ds. Hutnictwa przy KRH był W. Bawolski.

Od 15 IX 1980 KRH w MKZ „S” Kraków/MKZ Małopolska. Z KRH do MKZ weszli: S. Zawada (przew. MKZ), M. Gil (wiceprzew. MKZ) oraz Jerzy Kuczera i Stanisław Góral (członkowie zarządu). W strukturach KRH zastąpili ich od 17 IX 1980 Adam Czechowski (pracownik Zakładu Stalowniczego), Władysław Hardek (Walcownia Zimna Blach), Stefan Jurczak (Zakład Przetwórstwa Hutniczego w Bochni), Tadeusz Sitkowski (Zakład Koksowniczy), Jerzy Włodarski

(Aglomerownia Spiekalnia nr 2). 17 IX 1980 S. Zawada jako reprezentant MKZ Kraków i KRH uczestniczył w gdańskim spotkaniu powołującym „S”, deklarując przekształcenie MKZ Kraków w MKZ „S”, a KRH w Komisję Robotniczą Hutników HiL. Jako przedstawiciel tych struktur wszedł w skład KKP „S”. Od 26 IX 1980 przew. KRH był W. Hardek. W III 1981 na I WZD HiL przew. KRH został M. Gil.

13 XII 1981 KRH przekształciła się w Komitet Strajkowy Hutników, a nast., z udziałem przedstawicieli in. struktur związkowych, w RKS, przejmując funkcję ZR Małopolska. 1981–1982 internowano lub skazano wyrokami sądu 45 osób z HiL, m.in. 13 I 1982 aresztowani zostali M. Gil i Edward Nowak, nast. 23–25 II 1982 skazani przez Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego na odpowiednio 4 i 3,5 roku pozbawienia wolności. W wyniku aresztowania Gila i Nowaka oraz przejścia Stanisława Handzlika i W. Hardka z RKS do RKW, inicjatywa tworzenia konspiracyjnych struktur przeszła w ręce działaczy „S” niższego szczebla. W II 1982 powołany został w HiL podziemny [Komitet Ocalenia Solidarności](#) (m.in. Kazimierz Łapczyński, Stanisław Malara, Jerzy Ostałowski i Czesław Tondyra). 1 VII 1982 aresztowano C. Tondyrę, 1 IX 1982 internowano J. Ostałowskiego, a w XI 1982 do wojskowego obozu specjalnego w Czerwonym Borze powołano K. Łapczyńskiego. X 1982–30 IV 1989 działała w Tymczasowa Komisja Robotnicza Hutników HiL, natomiast nazwą KRH posługiwał się 23 X 1986 – 29 IV 1988 zespół 4 działaczy reprezentujących w Krakowie Lecha Wałęsę. TKRH zajmowała się organizacją oporu i czynnych wystąpień. Od 31 XII 1981 z TKRH współdziałał podziemny Społeczny Fundusz Pomocy Pracowniczej (m.in. ks. Władysław Palmowski, S. Malara, Władysław Łach, Marek Partyka, C. Tondyra) zajmujący się zbieraniem składek przeznaczanych na działalność socjalno-związkową (wyплаты zapomóg, refundowanie kar orzeczonych przez kolegia ds. wykroczeń wobec uczestników manifestacji, dotowanie wypoczynku dzieci) oraz od 24 XII 1983 jawne Duszpasterstwo Hutników przy parafii Matki Bożej Częstochowskiej na os. Szklane Domy w Nowej Hucie. (m.in. Zbigniew Ferczyk). W 2. poł. 1983 członkowie TKRH uczestniczyli w spotkaniach podziemnej „S” z Regionu Małopolska, które zaowocowały

powołaniem 28 X 1983 Regionalnego Komitetu Solidarności Małopolska. Na posiedzeniach RKS TKRH reprezentowali wymiennie Maciej Mach i Bolesław Kozłowski. Od X 1982 TKRH współpracowała również z Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym Nowa Huta/Międzyzakładowym Komitetem Solidarności Nowa Huta.

W HiL organizowano kolportaż podziemnych pism związkowych (m.in. „Hutnik”) i regularne, 13. dnia każdego mies., rocznicowe, przemarsze hutników spod bramy głównej HiL do kościoła MBKP (Arka Pana) w Krakowie-Nowej Hucie. W VI 1984 - V 1986 z TKRH współpracowało środowisko skupione wokół pisma „Solidarność Zwycięży”. W VIII 1986 TKRH powołała własny organ „Solidarność Hutników”.

26 IV - 5 V 1988 w HiL (na Wydz. Walcowni Zgniatacz) prowadzony był strajk zainicjowany przez Andrzeja Szewczuwiąca. Przedstawiciele TKRH weszli w skład KS. Po pacyfikacji strajku w nocy z 4/5 V 1988, działacze „S” weszli w skład komitetów organizacyjnych „S” na szczeblu kombinatu i poszczególnych zakładów. 21 XI 1988 TKRH ujawniła się. 28-29 IV 1989 odbyło się w HiL II Walne Zebranie Delegatów HiL, na którym przywódcy TKRH złożyli sprawozdanie z dotychczasowej działalności i przekazali aktywa powołanej podczas zebrania jawnej KRH; przew. został Władysław Kielian.

W VI 1989 w wyniku wyborów posłami do Sejmu z HiL zostali M. Gil i E. Nowak z listy KO oraz dyr. nac. HiL Kazimierz Szkutnik z PZPR.

27 X 1989 r. dyr. Wydz. Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Geodezji Urzędu Miasta Krakowa podjął decyzję, na mocy której nakazał od 1 I 1990 zmniejszenie produkcji w KM HiL do 3 mln ton stali rocznie. 4 V 1990 nastąpiła zmiana nazwy na Huta im. Tadeusza Sendzimira. Od 2007 r. firma nosi nazwę ArcelorMittal Poland SA Kraków.

W zakładzie funkcjonuje nadal KRH, na czele zarządu stoi Władysław Kielian. KRH wydaje niezmiennie od 6 V 1988 „Nowohucki [Biuletyn Solidarności](#)”, którego redaktorem odpowiedzialnym jest Roman Wątkowski.

5 XI 1970 – 15 I 1990 KM HiL był rozpracowywany przez
DUSW w Krakowie-Nowej Hucie w ramach SO krypt. Stal.

Józef Ratajczak, Monika Litwińska

[Kraków Region Małopolska](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)